

ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті висвітлено питання ролі Державного стандарту України у вивченні української мови як іноземної. Окреслено переваги запровадження сертифікаційного іспиту на визначення рівня володіння українською мовою як іноземною. Охарактеризовано структуру стандартизованих вимог до рівнів володіння (A1 – C2) українською мовою як іноземною, що поєднує в собі всі види мовленнєвої діяльності – слухання, читання, письмо та говоріння.

Ключові слова: сертифікаційний іспит, українська мова як іноземна, іноземні студенти, стандартизовані вимоги, рівні володіння українською мовою як іноземною.

Abstract. The article highlights the role of the State Standard of Ukraine in the study of Ukrainian as a foreign language. The advantages of introducing a certification exam for determination proficiency levels of Ukrainian as a foreign language are described. The structure of standardized requirements for proficiency levels (A1–C2) in Ukrainian as a foreign language, combining all types of speech activity – listening, reading, writing and speaking, – is characterized.

Keywords: certification exam, Ukrainian as a foreign language, foreign students, standardized requirements, proficiency levels of Ukrainian as a foreign language.

У Європі сьогодні лише дві державні мови не мають сертифікаційного іспиту – українська і білоруська. Водночас державний стандарт разом із сертифікаційним іспитом на знання мови є одним з інструментів європейської мовної політики, спрямованої на збереження, зміцнення й популяризацію мов. Відтак, повноцінне входження України в європейський освітній простір неможливе без затвердження цього документа.

Наразі, на жаль, ще немає такого офіційного іспиту, який іноземні студенти або й просто громадяни інших країн могли би здавати, навчаючись в Україні. Але уже стандартизовані вимоги до рівнів володіння українською мовою осіб, для яких вона не є рідною. Стандартизовані вимоги є першим кроком до створення єдиної державної уніфікованої системи визначення рівнів володіння українською мовою як іноземною. Документ подає чіткий перелік комунікативних умінь і навичок до кожного з рівнів (A1 – C2) за всіма видами мовленнєвої діяльності (слухання, читання, письмо, говоріння), які докладно прописано відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти [1]. Крім того, опис кожного рівня доповнено трьома каталогами (Каталог А: Перелік комунікативних намірів; Каталог Б: Тематичний каталог; Каталог В: Зміст мовної компетенції). Такий докладний і всебічний опис дає змогу чіткіше окреслити межі між рівнями, що своєю чергою істотно полегшить роботу укладачам тестів і тим, хто тестуватиме іноземців. З іншого боку, доповнення дескрипторів кожного рівня прикладовими тестами й описом процедури сертифікаційного іспиту стане у пригоді не тільки екзаменаторам, а й самим іноземним студентам, які завдяки докладно прописаній процедурі й прикладам тестів зможуть краще підготуватися до сертифікаційного іспиту з УМІ [2].

Аналіз показує, що потреби україномовних громадян за кордоном скласти іспит на певний рівень з УМІ (української мови як іноземної) все частіше підводить нас до швидкого реагування і масштабної роботи. Особи, для яких українська мова не є рідною, що проживають та навчаються на території України або за її межами повинні мати всі умови для вивчення мови: книги, спілкування, правові нормативні документи, медіа простір тощо. Усе це не є досконалим та доступним. Кількість іноземців, що приїжджають до України на навчання досить значна, наприклад, до українських університетів вступають на навчання кожного року сотні студентів із різних країн світу (Еквадор, Колумбія, Нігерія, Ангола, Камерун, Марокко, Йорданія, Ємен, Іран, Ірак, Єгипет, Палестина, Америка, Канада, Росія, Польща, Молдова та багато інших). Усі вони вивчають УМІ за своїми навчальними планами (від року до чотирьох), після чого складають іспит з української мови,

який оцінюється відповідно до норм університетів. Але це оцінювання не передбачає визначення рівнів загального володіння українською мовою, що створює багато клопотів для університетів, адже вони не можуть видати студентів-іноземцям відповідний сертифікат.

Завдяки затвердженню стандарту іноземні громадяни, незалежно від того, де вони вивчатимуть українську мову, за якими програмами й планами, зможуть засвідчити свій рівень володіння українською як іноземною під час сертифікаційного іспиту в Україні чи в українських інституціях за кордоном й отримати сертифікат відповідного рівня [3].

Запровадження Державного стандарту України з української мови як іноземної (УМІ) надасть викладачам УМІ в цілому світі міцне підґрунтя, щоб розробляти чіткі й узгоджені навчальні програми, видавати нові сучасні підручники й словники, відкривати україномовні програми та мовні центри. Тобто завдяки цьому документу діяльність викладачів української мови як іноземної та центрів україністики в цілому світі стане більш злагодженою.

Загалом затвердження Державного стандарту з української мови як іноземної, а з ним запровадження сертифікаційного іспиту на визначення рівня володіння українською мовою як іноземною уможливить вступ України в Асоціацію укладачів мовних тестів (Association of Language Testers in Europe / ALTE) та співпрацю з Європейським центром сучасних мов при Раді Європи. Ці важливі міжнародні організації стежать за однаковими стандартами викладання й тестування мов як іноземних у різних країнах світу. Приєднання України до цих організацій не тільки засвідчить проєвропейський напрям нашої освітньої політики, а й уможливить визнання українських мовних сертифікатів у ЄС та у всьому світі [4].

Прийняття Стандарту з української мови як іноземної посилить престиж української мови у світі. З одного боку, проведення сертифікаційних іспитів надасть додаткову мотивацію іноземним студентам для її опанування. Адже рівень знання мови вони зможуть підтвердити міжнародно визнаним сертифікатом. З іншого боку, перевагу відчують і самі центри україністики по цілому світу, які через відсутність сертифікації з української мови як іноземної досі потерпали від відтоку студентів на спеціалізації з інших слов'янських мов (насамперед польської, чеської і російської) [5].

Недарма мовознавці одним із чинників, які визначають міць або важливість певної мови у світі, виділяють кількість нерідномовців. До речі, саме за цим критерієм англійська мова посідає першість у світі. Зважаючи на це, прийняття стандарту здатне пожвавити зацікавлення українською мовою у світі, а також збільшити вагомість української мови на світовій арені. Отже, Стандарт з української мови як іноземної варто трактувати як стратегічний документ і для освітньої політики, і для мовної політики, і для міжнародної політики України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. видання д. пед. н., проф. С. Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Стандартизовані вимоги: рівні володіння українською мовою як іноземною А1–С2. Зразки сертифікаційних завдань : посібник / Данута Мазурик, Олександра Антонів, Олена Синчак, Галина Бойко. – К. : Фірма “ІНКОС”, 2020. – 186 с.
3. Зозуля І. Є. Створення концепції вивчення української мови як іноземної, що ґрунтується на рівневому принципі викладання (від А1 до С2) / І. Є. Зозуля // Українська мова як іноземна у фокусі інновацій: від досвіду до впровадження: Збірник матеріалів циклу Міжнародних науково-практичних семінарів, Львів, 2019. С. 69 – 75.
4. Від викладання української мови іноземцям до мовної політики: що обіцяє Державний стандарт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ucu.edu.ua/news/vid-vykladannya-ukrayinskoyi-movy-inozemtsyam-movnoyi-polityky-shho-obitsyaye-derzhavnyi-standart-z-ukrayinskoyi-movy-yak-inozemnoyi/>
5. Ушакова Н. І. Про відповідність програм з мовної підготовки іноземних студентів європейським компетенціям володіння іноземною мовою / Н. І. Ушакова // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки : зб. наук. праць. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2009. – Вип. 14. – С. 224–234.

Зозуля Ірина Євгенівна — канд. пед. наук, доцент кафедри мовознавства, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, irazozulya15011985@gmail.com

Zozulia Iryna Yevgeniyivna – Candidate of Pedagogy, Associate professor of the Linguistics' Department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, irazozulya15011985@gmail.com